

Deel 6
Onderzoeksgegevens
uit Vlaanderen via
Flanders Research
Information Space

Hoofdstuk 18

Flanders Research Information Space (FRIS)

De Vlaamse overheid heeft de ambitie om te investeren in een door innovatie gedreven Vlaamse economie. Daarbij is het een belangrijke voorwaarde dat bedrijven en kennisinstellingen inzicht hebben in de ontwikkelde kennis zodat deze sneller kan worden toegepast.

Met het oog op die ambitie startte de overheid in 2014 een grondige hertekening van FRIS (Flanders Research Information Space), de (virtuele) ruimte met informatie over onderzoek in Vlaanderen. FRIS zou voortaan in Vlaanderen een centrale bouwsteen worden in de digitale uitwisseling van onderzoeksinformatie en steeds een actueel, volledig en kwalitatief overzicht aanbieden met het oog op maximaal hergebruik van de data.

Door al deze beschikbare data open te stellen, kunnen onderzoekers, bedrijven, start-ups en gewone burgers er mee aan de slag. Dit zorgt voor innovatie en economische meerwaarde.

1 Het FRIS-onderzoeksportaal

Het FRIS-onderzoeksportaal, researchportal.be, is het uithangsbord van FRIS. Het biedt een uniek venster op al het publiek gefinancierd onderzoek in Vlaanderen.

Het portaal bevat inmiddels informatie over meer dan 79.000 onderzoekers, 34.000 onderzoeksprojecten en 350.000 publicaties en jaarlijks zien ongeveer 3.000 onderzoeksprojecten en meer dan 30.000 wetenschappelijke publicaties bijkomend er het licht. Het vormt dan ook een bron van inspiratie voor rapportering, analyses en statistieken. Op die manier kan de beleidsvorming verbeteren en is het mogelijk om beter in te spelen op trends in de maatschappij.

Daarbovenop streeft FRIS ernaar om onderzoekers dichter bij elkaar te brengen, interdisciplinair onderzoek te stimuleren, netwerking tussen onderzoekers mogelijk te maken en experts te helpen vinden in bepaalde disciplines.

Dankzij een directe integratie met de systemen van de wetenschappelijke instellingen kan FRIS deze meest recente gegevens aanbieden. Een wijziging in de databank van een onderzoekscentrum wordt immers onmiddellijk doorgevoerd op het portaal. Dankzij FRIS wordt alle informatie over onderzoekers, onderzoeksgroepen, publiek gefinancierde projecten én alle publicaties vanaf 2008 toegankelijk voor iedereen. En in de toekomst zal daar nog informatie over patenten, wetenschappelijke apparatuur en onderzoeksdata aan worden toegevoegd.

2 FRIS als waardevolle bron van informatie voor de overheid

De overheid heeft meer dan ooit nood aan kwaliteitsvolle gegevens over onderzoek en innovatie (over welke wetenschappelijke projecten er lopen en wat hun outcome is) om de efficiëntie en effectiviteit van het beleid te meten en om snel op feiten gebaseerde gefundeerde beslissingen te kunnen nemen.

Correcte, actuele onderzoeksgegevens stellen de overheid eveneens in staat de prestaties van de kennisinstellingen te evalueren (in het kader van de berekening van verdeelsleutels voor subsidies) en te voldoen aan internationale rapporteringsverplichtingen aan Eurostat en de OESO.

De uitbouw van FRIS als een dienstenarchitectuur waarbij informatie rechtstreeks wordt ingezameld uit de processen van de kennisinstellingen en via webdiensten automatisch en gestandaardiseerd wordt aangeboden aan de Vlaamse overheid, laat toe om FRIS te gebruiken als een primaire en betrouwbare bron voor het monitoren van het eigen beleid. Zo krijgt men zicht op de resultaten van onderzoek dat de overheid financiert, ontdekt men trends, voert men impactanalyses uit, en wordt FRIS ingezet als rapporteringstool over de BOF- en IOF-instrumenten en subsidies van de Vlaamse overheid voor onderzoek. Meer en meer zal FRIS de rol opnemen van een centrale hub of kruispuntbank voor alle publiek gefinancierd onderzoek in Vlaanderen.

Daarenboven bieden we ook een uniek venster op dat onderzoek. De ambitie om onderzoek in innovatie regionaal te versnellen gebeurt immers door onontgonnen R&D potentieel toegankelijk te maken. De dienstenarchitectuur werd om die reden zo gebouwd dat alle informatie als open en herbruikbare data wordt aangeboden, vanuit de filosofie dat data van onderzoek terug moeten worden gegeven aan de samenleving. Ondernemingen in Vlaanderen vinden via FRIS niet alleen de weg naar onderzoek, maar kunnen er zelf applicaties en dus economische meerwaarde op bouwen. Om onderzoekers zelf dichter bij elkaar te brengen en netwerking mogelijk te maken werd dan ook de portaalsite gebouwd die de FRIS-data visualiseert.

Tenslotte - met de European Open Science Cloud (EOSC) prominent op de agenda - engageerde de Vlaamse Regering zich tot Open Science 2020, waarbij FRIS een hoeksteen vormt in het beleid rond Open Access tot publicaties en data en voor Vlaanderen de koppeling met EOSC zal maken.

3 FRIS als voorbeeld van samenwerking met veel partners

FRIS is in de eerste plaats een intensief samenwerkingsproject tussen de Vlaamse overheid en alle kennisinstellingen in Vlaanderen. Denk daarbij aan alle Vlaamse universiteiten, de 4 strategische onderzoekscentra (imec, VITO, VIB, Flanders Make) en wetenschappelijke instellingen zoals Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Plantentuin Meise, Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen, het Instituut voor Tropische Geneeskunde, Vlaams Instituut voor de Zee en de Koninklijke Maatschappij Dierkunde Antwerpen. Ook het onderzoek aan de hogescholen krijgt er in de toekomst een plaats³⁸.

Deze partners zetelen met 1 vertegenwoordiger in de FRIS-werkgroep die de operationalisering van FRIS opvolgt en de afspraken rond de kwaliteit en betekenis van de uitgewisselde informatie bepaalt.

Bij aanvang van het vernieuwde FRIS-traject werd met elk van hen een analyse uitgevoerd om de opportuniteit tot opname van hun data in FRIS te onderzoeken en de mogelijke drempels in kaart te brengen. Van elke instelling kreeg men een overzicht van de processen, van de informatie en van de applicaties die aan de grondslag liggen van een goede informatiehuishouding over hun eigen onderzoek en die noodzakelijk zijn om informatie met FRIS uit te wisselen. Op die manier werden hun processen geoptimaliseerd met het oog op de uitwisseling met FRIS en speelde het Departement EWI dan ook een rol in de uitbouw van Vlaanderen als een nog innovatievere regio, i.e. door te investeren in systemen om R&D potentieel beschikbaar te maken.

³⁸ Voor een actueel overzicht van alle partners, kan je steeds terecht op www.researchportal.be

4 FRIS-informatie als open data

De uitbouw van FRIS is onlosmakelijk verbonden met het Open Data-beleid van de Vlaamse overheid. De FRIS-data worden immers via open interfaces (API's) aangeboden onder de Vlaamse Open Data-licentie voor gratis hergebruik. Informatie wordt uitgewisseld via CERIF XML, een Europese standaard. De data van FRIS worden uitgewisseld en toegankelijk gemaakt via SOAP-webdiensten.³⁹

Open data als principe staat reeds een hele tijd prominent op de agenda bij de Vlaamse overheid. Resultaat daarvan was dat de teller van het aantal open datasets wel aantikte, maar dat het hergebruik van data niet noodzakelijkerwijs ook toenam. In de Open Data-wereld zien we dan ook een shift in nadruk naar het meer verlagen van de drempel voor adoptie van open data, het beter faciliteren van hergebruik van de data, en het lager houden van de kosten voor potentiële gebruikers.

Drie principes staan hierbij centraal:

1. Data moeten via services worden aangeboden zodat ze up-to-date zijn (in tegenstelling tot het eenmalig openstellen en erna nooit meer vernieuwen van de gegevens);
2. Data moeten semantisch worden beschreven zodat de gebruiker begrijpt wat hij/zij voor zich krijgt;
3. Om data te kunnen inpassen, moet er een garantie zijn op kwaliteit en beheer van de levenscyclus van de data.

FRIS voldoet aan al deze criteria omdat de informatie real-time uit de systemen van de kennisinstellingen komt en via webdiensten opnieuw wordt aangeboden. Dit is enkel mogelijk omdat ook alle semantiek is beschreven en omdat de data niet alleen uit gecontroleerde processen bij de kennisinstellingen zelf komen maar ook aan onze extra kwaliteits- en volledigheidscodes onderworpen worden⁴⁰.

Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de FRIS-data ondertussen worden gebruikt in diverse applicaties bij andere partijen die deze open data gebruiken voor eigen onderzoek en ontwikkeling.

³⁹ Over de FRIS-architectuur en toegang tot de FRIS-data kan je lezen op <https://researchportal.be/nl/fris-architectuur>.

⁴⁰ Over de score van de FRIS-Open Data kan je meer lezen op https://issuu.com/smartmediabelgium/docs/fokusr_d_sep2018 p. 3 "Vlaanderen schakelt versnelling hoger in Open Data" of op <https://www.bloovi.be/nieuws/detail/vlaamse-overheid-zet-benchmark-voor-open-data-we-moeten-data-teruggeven-aan-de-samenleving>.